

PERCEPCIJA NOVINARSKJE PROFESIJE STUDENATA NOVINARSTVA I KOMUNIKOLOGIJE NA SVEUČILIŠTU U ZAGREBU*

Ines Jokoš :: Igor Kanižaj

IZVORNI ZNANSTVENI RAD / UDK 070-057.87(497.5), 316.77-057.87(497.5), 070.11(497.5) / PRIMLJENO: 18.05.2012.

SAŽETAK *Ovaj se rad bavi pitanjima profesionalizacije i obrazovanja budućih medijskih djelatnika, percepcijom karakteristika tipičnoga hrvatskog novinara i njegove uloge u društvu te povjerenjem u medije. U radu je prikazano što studenti novinarstva Fakulteta političkih znanosti i studenti komunikologije Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu očekuju od novinara te koje pretpostavke imaju o novinarskoj profesiji. Cilj je bio utvrditi postoje li razlike u percepciji novinarske profesije s obzirom na upisani studij i godinu studiranja ispitanika. Gotovo svi studenti novinarstva i komunikologije smatraju da bi novinari trebali biti stručno osposobljeni za rad u novinarstvu. Većina ispitanika smatra da bi hrvatski novinar trebao biti kritičar nepravilnosti i informator građana o njihovim pravima te da je današnji tipični novinar u Hrvatskoj sklon manipulaciji, tendencioznom pisanju, isticanju loših vijesti i senzacionalizmu. U radu se navode i rezultati sličnih prijašnjih istraživanja te su postavljene smjernice i preporuke za buduća djelovanja.*

KLJUČNE RIJEČI

STUDENTI NOVINARSTVA I KOMUNIKOLOGIJE, PERCEPCIJA NOVINARSKJE PROFESIJE, POVJERENJE U MEDIJE, PROFESIONALIZACIJA NOVINARSTVA

Bilješka o autorima

Ines Jokoš :: diplomirala na Studiju novinarstva Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu :: supines@gmail.com

Igor Kanižaj :: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti :: ikanizaj@fpzg.hr

*Rad se temelji na istraživanju koje je Ines Jokoš uz mentorstvo dr. sc. Igora Kanižaja provela za svoj diplomski rad "Percepcija novinarske profesije studenata novinarstva Fakulteta političkih znanosti i studenata komunikologije Hrvatskih studija" koji je obranila na Sveučilištu u Zagrebu, na Fakultetu političkih znanosti, 21. listopada 2011.

UVODNE NAPOMENE

Kako bi ispunili ono što se od njih očekuje, novinari trebaju obrazovanje koje im omogućava da shvate širu perspektivu sebe, ali i društva, kako bi mogli postavljati pitanja i dovesti u pitanje. Vještine su u tome potrebne, ali i intelektualna sigurnost koja dolazi od znanja. (de Burgh, 2003: 110)

U Hrvatskoj smo dosada vrlo malo znali o tome kako studenti novinarstva i komunikologije na Sveučilištu u Zagrebu percipiraju novinarsku profesiju i koliko su zadovoljni kvalitetom studija. Posljedica je to činjenice da do sada nije bilo provedeno komparativno istraživanje u kojem bi se ispitivali stavovi studenata Studija novinarstva (Fakultet političkih znanosti, FPZG) i Studija komunikologije (Hrvatski studiji, HS) o novinarskoj profesiji i kvaliteti navedenih studijskih programa.¹

U zadnjih dvadeset godina novinarske strukovne udruge (Hrvatsko novinarsko društvo, HND i Hrvatsko društvo katoličkih novinara, HDKN) također nisu provele znanstveno istraživanje o tome kako novinari, članovi novinarskih udruga, ocjenjuju svoju profesiju. Donedavno u javnosti nisu postojala istraživanja čak ni o tome kako građani ocjenjuju novinarsku profesiju. GfK Centar za istraživanje tržišta objavio je u prosincu 2008. rezultate istraživanja *Kako naši građani doživljavaju profesiju – NOVINAR?* Prvo akademsko istraživanje u kojem je ispitivana percepcija novinarske profesije jest istraživanje *Povjerenje u medije* Fakulteta političkih znanosti iz 2009. godine (usp. Kanižaj i Skoko, 2010). Upravo to istraživanje pokazalo je da 84,8% građana smatra da bi novinari u Hrvatskoj trebali biti stručno osposobljeni za svoj poziv, što je bio jasan znak za strukovne udruge, državne institucije, ali i obrazovne institucije da građani žele obrazovane novinare.

Ovim radom željeli smo pridonijeti raspravi o novinarskoj profesiji, ispitati stavove studenata o kvaliteti studijskih programa, ali i otvoriti raspravu o njihovoj shvaćanju same profesije, te aktualnim izazovima novinarstva i komunikologije. U radu ćemo predstaviti i konkretne poticaje za raspravu o medijima i kvaliteti studiranja novinarstva, odnosno komunikologije na Sveučilištu u Zagrebu.

NOVINARSTVO KAO POPULARAN SVEUČILIŠNI I STRUČNI STUDIJ

Obrazovanje novinara u Hrvatskoj kombinacija je obrazovanja na znanstvenim i stručnim pred-diplomskim, diplomskim i postdiplomskim studijima, tečajevima koji se odvijaju u organizaciji Sindikata novinara Hrvatske, Hrvatskog novinarskog društva i nevladinih organizacija te internog obrazovanja u medijskim organizacijama. (Brautović, 2011: 333)

Viša novinarska škola pri Društvu novinara pokrenula je početkom pedesetih godina prošlog stoljeća prvi tečaj za novinare. Novinsko-izdavačka kuća Vjesnik 1964. godine pokrenula je Novinarsku školu, koja je kasnije prerasla u Centar za izobrazbu novinarskih kadrova (CINK) (usp. Malović, 2002: 56). Sveučilišno obrazovanje novinara započelo je 1971.

¹ Marko Sapunar proveo je 2000. godine istraživanje o stavovima i mišljenjima o novinarstvu koje je obuhvatilo samo studente novinarstva Fakulteta političkih znanosti. Istraživao je stavove 182 studenta I. godine i 105 studenata II. godine.

dvogodišnjim studijem novinarstva na Fakultetu političkih znanosti, a na istom Fakultetu 1986. godine pokrenut je prvi četverogodišnji studij novinarstva.

Punih deset godina bio je to jedini četverogodišnji sveučilišni studij novinarstva u Hrvatskoj. Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu pokreću 1996. godine Studij novinarstva koji je kasnije reformiran i preimenovan u Studij komunikologije. U međuvremenu studiji novinarstva i komunikologije postali su popularni sveučilišni programi. 2001. godine u Hrvatskoj su postojala dva preddiplomska studijska programa u području novinarstva. U 2012. godini na tri hrvatska sveučilišta (Zagreb, Dubrovnik, Koprivnica) postoje četiri preddiplomska sveučilišna studija novinarstva i komunikologije te jedan studij medijske kulture (Osijek).² Osim sveučilišnih studija u Hrvatskoj je sve više i privatnih škola za novinarstvo i odnose s javnošću, koje u skladu s potrebama tržišta razvijaju posebne prilagođene stručne studije. Visoka novinarska škola koja se danas zove Visoka novinarska škola VERN pokrenuta je 2007. godine. KAIROS Visoka škola za odnose s javnošću i studij medija također se bavi obrazovanjem novinara, a prvu generaciju studenata 2012. godine upisalo je i novootvoreno koprivničko Medijsko sveučilište.³

I u regiji je u zadnjih deset godina došlo do procvata raznih studijskih programa koji se bave obrazovanjem novinara. „U Srbiji se novinari obrazuju na dvanaest državnih i privatnih institucija visokog obrazovanja (...)“ (Radojković, 2011: 301). U Bosni i Hercegovini postoji čak sedam odsjeka za novinarstvo na fakultetima u Sarajevu, Banjaluci, Mostaru i Tuzli.

U većini zapadnih europskih država novinarstvo kao studijski program ima daleko veću sveučilišnu tradiciju. U Engleskoj je primjerice do 2006. godine novinarstvo kao studijski program postojalo na 38 sveučilišta, a prvi je program u toj zemlji pokrenut davne 1939. godine (Sanders i dr., 2008: 135). U Španjolskoj je također došlo do procvata novinarskih programa pa je na početku 21. stoljeća postojalo 30 centara u kojima se mogla dobiti diploma iz toga područja (Barrera i Vaz, 2003: 31, prema Sanders i dr., 2008: 135). Potrebno je također naglasiti kako bez obzira na veliki broj programa Engleska ima najmanji udio medijskih djelatnika s diplomom novinarstva u ukupnom broju medijskih djelatnika – oko 9%, ali zato u Španjolskoj čak 87% ljudi u tom sektoru ima diplomu novinarstva (Sanders i dr., 2008: 136). Najmanje novinara s novinarskom diplomom evidentirano je u Australiji, Finskoj i Meksiku, a najviše u Španjolskoj, Koreji i Sjedinjenim Američkim Državama (Weaver, 1996: 84). David Weaver napominje kako je u većini istraživanih zemalja (14) prosjek novinara koji imaju novinarsku diplomu 41,5%.

U Hrvatskoj najveća strukovna udruga, Hrvatsko novinarsko društvo, okuplja 2 951 člana. Od toga broja 1 619 članova ima fakultetsko obrazovanje – dakle više od 60%.⁴ Istodobno u Srbiji 48% članova Udruženja novinara Srbije ima završen fakultet (Matić i dr., 2006: 11).

² Studij novinarstva, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu; Studij komunikologije, Hrvatski studiji, Sveučilište u Zagrebu; Studij medija i kulture društva, Sveučilište u Dubrovniku; Studij novinarstva, Medijsko sveučilište (Koprivnica), Sveučilišni interdisciplinarni preddiplomski studij Kulturologija, smjer Medijska kultura, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

³ Popis studijskih programa iz polja informacijske i komunikacijske znanosti, studija novinarstva i komunikologije prema MOZVAG-u – Pregledniku studijskih programa, mozvag.srce.hr (18.06.2012.).

⁴ Izvor: Izvještaj Komisije za članstvo za 52. Izbornu skupštinu HND-a, 09.11.2011.

„Način kako su novinari educirani utječe na njihovu samopercepciju. Njihova samopercepcija i uloga u društvu vodi do razlike u novinarskoj praksi“ (Fröhlich i Holtz-Bacha, 2003: 319, prema Sanders i dr., 2008: 134). Već su Hugh Stephenson i Pierre Mory (1990) utvrdili heterogenost u ulozima i funkcijama osobina koje se pripisuju novinarima u različitim državama (Sanders i dr., 2008: 134). Isti autori pišu kako su prva sustavna i komparativna istraživanja iz toga područja objavili Slavko Splichal i Colin Sparks. Oni su analizirali stavove studenata novinarstva od 1987. do 1988. godine kako bi istražili motivaciju, očekivanja i profesionalna stremljenja među studentima prve godine novinarstva na sveučilištima ili sličnim obrazovnim institucijama (Splichal i Sparks, 1994: 1). U istraživanju je sudjelovalo 1 800 studenata prve godine studija u 22 zemlje. To je jedno od najznačajnijih istraživanja koje je provedeno na temu motivacije, očekivanja i profesionalnih stremljenja studenata novinarstva, tim više što do 2012. nije provedeno novo istraživanje na istom ili sličnom uzorku. Jedan od glavnih zaključaka njihove studije jest kako se novinarstvo još uvijek ne može smatrati profesijom te da obrazovanje novinara i profesionalna socijalizacija nisu nužno u službi politike ili dominantne ideologije (usp. Weaver, 1996: 90).

Važnost obrazovanja prepoznaju i sami novinari, što potvrđuje njemačko istraživanje iz 2007./2008. Prema tom istraživanju čak 76% novinara zaposlenih u informativnim programima i redakcijama njemačkih medija smatra kako je novinarima uz praksu potrebna i formalna izobrazba na fakultetima ili visokoškolskim institucijama. No i u Njemačkoj je malo novinara koji imaju diplomu sa studija novinarstva – 14%, dok ih diplomu srodnih fakulteta poput komunikacijskih znanosti ima 17% (Donsbach i dr., 2009).

U svijetu su iznimke države, poput primjerice Brazila, koje su otišle toliko daleko da su definirale kako svaki novinar mora imati diplomu studija novinarstva da bi se mogao baviti novinarstvom (usp. Moreira i Rodrigues Helal, 2009). Jedna od takvih zemalja je i Italija čiju je praksu opisao Inoslav Bešker:

U Italiji je uvjet za profesionalno bavljenje novinarskim zanatom i poslom navršena 21 godina, te habilitacija polaganjem ispita profesionalne podobnosti i susljednim upisom u Profesionalni novinarski registar (Albo professionale dei giornalisti). Osoba koja se bavi novinarstvom radi zarade bez položena ispita i upisa u Albo professionale kažnjava se zatvorom ili globom. (Bešker, 2010: 122)

OTVORENOST PROFESIJE KAO IZAZOV

Nema jamstva za diplomirane studente novinarstva i komunikologije da će u Hrvatskoj imati prednost pri zapošljavanju u medijskim redakcijama u odnosu na druge kandidate koji nisu završili taj studij. Vlasnike medija i urednike nitko ne može prisiliti da zaposle diplomirane studente novinarstva i komunikologije samo zato što imaju diplomu studija novinarstva ili komunikologije. Stoga bi buduće studente novinarstva trebalo unaprijed upozoriti na to da je novinarstvo interdisciplinarna struka, a jedna od posljedica interdisciplinarnosti jest i otvorenost struke. Ta otvorenost podrazumijeva da u struku ulaze i ljudi koji nisu završili studij novinarstva, nego neki drugi studij ili koji nisu uopće završili studij ali imaju izražene određene vještine. Interdisciplinarnost potiče i UNESCO u dokumentu *Model Curricula for Journalism Education* koji je razvijen 2007. godine, a danas služi kao model za obrazovanje novinara u više od 60 država te u 70 institucija za obrazovanje novinara.

U UNESCO-ovoj (1999) je globalnoj studiji pod naslovom Obrazovanje i poslovi u komunikaciji navedeno kako je (...) informacijsko-komunikacijska tehnologija radikalno promijenila prirodu informacijsko-komunikacijskih profesija kao što su novinarstvo, oglašavanje i odnosi s javnošću, komunikacijski menadžment i druge (...) Poznavanje upotrebe tih tehnologija, posebno interneta, je osnova za pronalaženje zaposlenja na tržištu rada (...) Profesionalci koji su već zaposleni trebaju nadopuniti i proširiti svoje znanje, a oni koji napuštaju obrazovne institucije moraju imati tehnološke vještine kako bi mogli pronaći posao. (Brautović, 2011: 334)

Dok javnost istodobno traži stručno obrazovanje za novinare (koje ne znači nužno i uvođenje posebne licencije), strukovne udruge (HND i HDKN) to ne uvažavaju, pa tako primjerice članom HND-a i HDKN-a i dalje mogu biti i novinari bez diplome s bilo kojeg fakulteta. No Hrvatska po tome nije specifična u odnosu na države u regiji pa se s pravom može reći kako je novinarstvo „otvorena profesija“ (usp. Kanižaj i dr., 2010). Takvoj interpretaciji i otežanom zapošljavanju novinara i komunikologa s diplomom u rukama pogoduju i zakoni u kojima su navedene često nejasne definicije koje se mogu dvojako tumačiti.⁵ U praksi to znači da novinarom može postati svatko, neovisno o stupnju obrazovanja. U 2011. godini samo je 22,9% diplomiranih novinara dobilo posao preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. U istoj je godini novinarstvo u Hrvatskoj postalo zanimanje s jednom od najmanjih stopa zapošljavanja preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, kada se gledaju podatci za zadnjih šest godina.⁶ Najviša zabilježena stopa zapošljavanja novinara preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje bila je 2007. godine – 33,3%.

Malo je istraživanja koja pokazuju što poslodavci žele, odnosno što očekuju od novinara koje zapošljavaju. Za potrebe ovoga rada oslonit ćemo se na rad Heather Purdey (2000) koja je u svom istraživanju utvrdila kako poslodavci više traže vještine (30%), a manje znanje (7%) (prema de Burgh, 2003: 109). Unatoč velikom utjecaju i odgovornosti medija i novinara, prema de Burghu (2003), ironija je upravo da poslodavci ne očekuju od novinara znanje, odnosno sklonost razmišljanju ili osjećaju javne dužnosti i odgovornosti, nego njih 60% očekuje vještine, odnosno da će novinari biti znatizeljni, pozitivni, entuzijasti, sposobni raditi pod pritiskom te da brzo uče (Purdey, 2000, prema de Burgh, 2003: 109).

I Beogradski centar za profesionalizaciju medija te Institut društvenih nauka proveli su 2005. godine istraživanje *Obrazovanje za medije: iskustva, iskušenja, perspektive*, u kojem su ispitivali stavove urednika o kvaliteti novinarskog obrazovanja.

Dvije trećine urednika (65%) smatra da početnici koji su obrazovani na specijaliziranim fakultetima imaju previše teorijskih, a malo praktičnih znanja. Samo 6% urednika ocjenjuje da specijalizirani fakultetski studij početnicima daje dovoljno i teorijskog i praktičnog znanja. Značajan broj urednika (20%), međutim, nije zadovoljan ni teorijskim ni praktičnim znanjem s kojim u medije dolaze diplomci ovih fakulteta, ocjenjujući da nijedno nije dovoljno. (Matić i dr. 2006: 113)

⁵ Prema Zakonu o medijima iz 2004. godine novinarom se smatra fizička osoba „koja se bavi prikupljanjem, obradom, oblikovanjem ili razvrstavanjem informacija za objavu putem medija, te je zaposlena kod nakladnika na temelju ugovora o radu ili obavlja novinarsku djelatnost kao samostalno zanimanje, u skladu sa zakonom“. Izvor: Zakon o medijima, Narodne novine, 59/04, čl. 2.

⁶ Prema podatcima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ), Godišnjak, 2011., str. 28. Podatak se odnosi na stopu zapošljavanja visokoobrazovanih, odnosno onih koji su završili više ili visoke škole. Izvor: www.hzz.hr (18.06.2012.).

Povećani broj nezaposlenih novinara i komunikologa 2011. godine u Hrvatskoj je ponovno otvorio pitanje profesionalizacije medija koje zaslužuje raspravu i na obrazovnim institucijama i u medijskim redakcijama kako bi se otvorio i potaknuo dijalog i evaluacija postojećih obrazovnih programa i načina zapošljavanja studenata s diplomom novinarstva i komunikologije. Ovo je istraživanje samo jedan od poticaja da se krene u tom smjeru.

ISTRAŽIVAČKA PITANJA, HIPOTEZE I METODA ISTRAŽIVANJA

Cilj je ovog rada utvrditi što studenti Sveučilišta u Zagrebu koji studiraju novinarstvo na Fakultetu političkih znanosti i komunikologiju na Hrvatskim studijima očekuju od svog studija te što misle o svojoj budućoj profesiji. Rad se posebno bavi pitanjima profesionalizacije i obrazovanja budućih medijskih djelatnika, percepcijom karakteristika tipičnoga hrvatskog novinara i njegove uloge u društvu te povjerenjem u medije.

U skladu s glavnim ciljem istraživanja željelo se usporediti stavove studenata preddiplomskog studija i diplomskog studija s obzirom na njihovo viđenje novinarskog posla i shvaćanje novinarske profesije. Postavljene su dvije glavne hipoteze.

Prva je hipoteza da su studenti diplomskih studija u odnosu na studente preddiplomskih studija kritičniji prema svojoj budućoj profesiji te da ju studenti preddiplomskih studija više idealiziraju. Prema drugoj hipotezi studenti novinarstva i komunikologije ne razlikuju se bitno u stavovima prema novinarskoj profesiji.

Ispitivanje je provedeno na prigodnom uzorku od ukupno 623 sudionika, studenata svih studijskih godina studija novinarstva na Fakultetu političkih znanosti te studija komunikologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. 59,1% sudionika istraživanja ($n_{PPZG}=368$, od toga 248 studentica i 120 studenata) studiralo je na Fakultetu političkih znanosti, a 40,9% sudionika ($n_{HS}=255$, od toga 201 studentica i 54 studenta) na Hrvatskim studijima. Prosječna dob sudionika bila je 21,6 godina ($SD=2,26$, raspon od 19 do 39 godina). Ukupno 440 ispitanih sudionika pohađalo je preddiplomski, a 183 sudionika diplomski studij. Istraživanje je provedeno u Zagrebu od 24. svibnja do 4. lipnja 2010. na Fakultetu političkih znanosti i na Hrvatskim studijima. Podatci su prikupljeni grupno na različitim studijskim godinama. Na Fakultetu političkih znanosti preddiplomski studij u akademskoj godini 2009./2010. studirao je 741 student, dok je diplomski studij studiralo 297 studenata. U isto vrijeme na preddiplomskom studiju komunikologije na Hrvatskim studijima studiralo je 196 studenata, a na diplomskom 106 studenata.

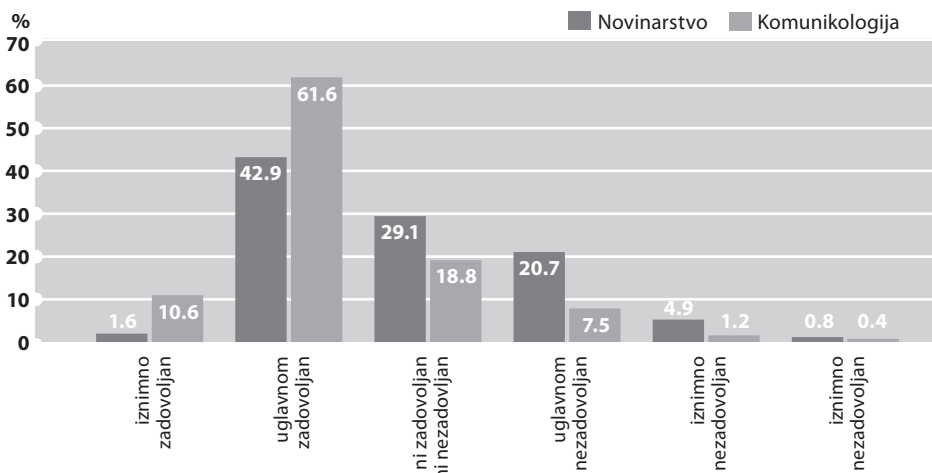
Za potrebe istraživanja kreiran je *Upitnik percepcije novinarske profesije*. Upitnik sadrži 21 pitanje. Njime se ispituje mišljenje studenata o stručnom osposobljavanju za rad u novinarstvu, potrebi uvođenja mentorstva u hrvatskim redakcijama, plaći novinara, preferiranom mjestu zaposlenja, ispituje se stav o novinarstvu u Hrvatskoj, ispituju se karakteristike i društvena uloga hrvatskih novinara te povjerenje u različite institucije, aktere i medije. Šest pitanja preuzeto je iz terenskog istraživanja *Povjerenje u medije*, koje je zajedno s Fakultetom političkih znanosti 2009. godine provela tvrtka Media metar, a preostala su

pitanja osmislili autori za potrebe ovoga istraživanja. Dio je pitanja tipa višestrukog izbora, a na ostala se odgovara na skali Likertova tipa od 5 stupnjeva.

STAVOVI STUDENATA PREMA PROFESIJI I ZADOVOLJSTVO STUDIJSKIM PROGRAMIMA

S ciljem provjere percepcije novinarske profesije preddiplomaca i diplomaca⁷ uspoređeni su odgovori 440 sudionika koji su pohađali preddiplomski i 183 sudionika koji su pohađali diplomski studij. Sudionici istraživanja relativno su zadovoljni obrazovnim programom studija na kojemu studiraju, no među studentima preddiplomskog i diplomskog studija pritom je utvrđena statistički značajna razlika ($\chi^2(5, N=623)=31,96; p<.01$). Čak 62,3% studenata preddiplomskog i 40,4% studenata diplomskog studija izjavilo je da su uglavnom ili iznimno zadovoljni studijskim programom. Programom odabranog studija bilo je uglavnom ili iznimno nezadovoljno 13,9% preddiplomaca i nešto više diplomaca (30,0%).

Sudionici ovoga istraživanja relativno su zadovoljni obrazovnim programom studija na kojemu studiraju (Grafikon 1), no između studenata novinarstva i komunikologije pritom je utvrđena statistički značajna razlika ($\chi^2(5, N=623)=63,33; p<.01$). 72,2% studenata komunikologije uglavnom je zadovoljno ili je iznimno zadovoljno studijskim programom, a studijem novinarstva uglavnom je ili iznimno zadovoljno 44,5% studenata. Umjereno zadovoljstvo iskazalo je 29,1% studenata novinarstva i 18,0% studenata komunikologije. Programom odabranog studija bilo je uglavnom ili iznimno nezadovoljno 25,6% studenata Fakulteta političkih znanosti i manji broj studenata Hrvatskih studija (8,7%).

▲ Grafikon 1.
Stupanj zadovoljstva studenata novinarstva i komunikologije
obrazovnim programom odabranog studija

⁷ Naziv *preddiplomci* koristimo kao skraćenicu za studente preddiplomskog, a naziv *diplomci* za studente diplomskog studija.

O pitanju stručne osposobljenosti za rad u novinarstvu studenti nižih i viših studijskih godina imaju gotovo isto mišljenje. 95,4% preddiplomaca i 94% diplomaca smatra kako bi osobe koje žele raditi u novinarskoj profesiji morale biti stručno osposobljene. Približno 90% preddiplomaca i oko 85% diplomaca koji smatraju da bi novinari trebali biti osposobljeni za rad u novinarskoj profesiji kao njihovo nužno obrazovanje navode najmanje preddiplomski studij novinarstva, komunikologije ili neki drugi srodan studij (uglavnom uz nastavak obrazovanja na diplomskom studiju).

Većina se studenata novinarstva i komunikologije složila da je tipični hrvatski novinar u osrednjoj mjeri pošten, pravedan, nepristran, objektivan, pismen, precizan i analitičan, s tim da podjednak postotak smatra da su te karakteristike kod hrvatskih novinara čak slabo ili nedovoljno izražene. Većina studenata (više od 50%) smatra hrvatskog novinara srednje uvjerljivim, iscrpnim i temeljitim. Velika većina ispitanika, oko 75%, misli da je hrvatski novinar puno ili izrazito puno sklon senzacionalizmu. Također većina studenata novinarstva i komunikologije misli da je tipični hrvatski novinar sklon manipulaciji. Stav je studenata i da hrvatski novinar nedovoljno provjerava informacije o kojima piše, ali podjednak broj ispitanika smatra kako hrvatski novinar malo ili nimalo provjerava informacije.

Dojam je većine ispitanih studenata da su hrvatski novinari relativno slabo skloni isticati dobre vijesti (pri čemu je ponovno utvrđena razlika između dva poduzorka, tj. $t=2,86$; $df=609$; $p<.01$), odnosno istodobno smatraju da su vrlo skloni isticanju loših vijesti.

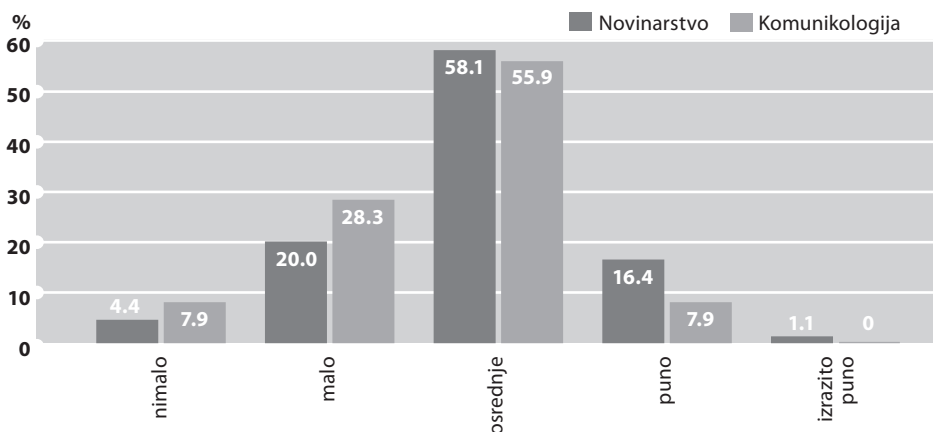
Značajne razlike u stavu preddiplomaca i diplomaca o izraženosti određenih karakteristika kod tipičnoga hrvatskog novinara pronađene su i za varijable *iscrpnost*, *razumljivost*, *analitičnost*, *zanimljivost*, *uvjerljivost* i *temeljnost*. Iako se većina ispitanika s nižih i viših studijskih godina uglavnom slagala da su te karakteristike kod naših novinara izražene u osrednjoj mjeri te iako ih je tek manji broj vidio više izraženima, istraživanje pokazuje da je više preddiplomaca nego diplomaca novinare percipiralo u nešto boljem svjetlu, odnosno kao relativno iscrpne u svojem radu ($t=3,06$; $df=609$; $p<.01$), nešto temeljitije ($t=3,73$; $df=609$; $p<.01$), uvjerljivije ($t=2,02$; $df=608$; $p<.05$), relativno analitičnog pristupa ($t=4,06$; $df=609$; $p<.01$), razumljivije ($t=3,67$; $df=609$; $p<.01$) te zanimljivije ($t=3,49$; $df=609$; $p<.01$).

Povjerenje u institucije

U pitanjima o stupnju povjerenja u različite institucije i aktere uočene su statistički značajne razlike između studenata novinarstva (FPZG) i komunikologije (HS).

Studenti novinarstva imaju nešto viši stupanj povjerenja u domaće medije, novinare i inozemne medije od studenata komunikologije. S druge strane studenti komunikologije pokazali su nešto viši stupanj povjerenja u Crkvu, obrazovne institucije, vojsku i policiju od studenata novinarstva.

Malo ili nimalo povjerenja u novinare ima 36,2% studenata komunikologije, a ni jedan student komunikologije nije odgovorio da ima izrazito puno povjerenja u novinare (Grafikon 2). Novinarima ne vjeruje 24,4% studenata novinarstva, a puno povjerenja ima njih 16,4%. Inozemnim medijima puno ili izrazito puno vjeruje 45,2% studenata novinarstva i 29,2% studenata komunikologije.

▲ Grafikon 2.
Stupanj povjerenja studenata novinarstva i komunikologije u novinare

Uloga novinara u društvu

Studente preddiplomskih i diplomskih studija novinarstva i komunikologije pitali smo i o tome koju bi ulogu u društvu trebali imati hrvatski novinari. Gotovo svi ispitani studenti (oko 90%) smatraju da bi hrvatski novinari trebali kritizirati nepravilnosti te informirati građane o njihovim pravima. Vrlo velik broj također smatra da bi hrvatski novinari trebali imati ulogu⁸ čuvara demokracije i neslužbenih nadzornika vlasti, glasnogovornika naroda, tumača svih društvenih događanja i procesa te ulogu promatrača i savjetnika građana u svim područjima života. Oko 60% sudionika izjavilo je kako se u velikoj mjeri ili potpuno slaže s tim da bi novinari morali biti posrednici između građana i političara, odnosno odvjetnici diskriminiranih građana. Oko 40% preddiplomaca i diplomaca smatra kako bi novinari trebali imati ulogu pedagoga i odgajatelja. Zabrinjavajuće je da je oko 20% sudionika iz oba poduzorka izjavilo da bi novinari trebali biti glasnogovornici Vlade; sličan broj se s tim umjereno složio, a većina je navela kako se ne slaže da bi to trebala biti društvena uloga naših novinara. Jedina uloga novinara u pogledu koje se studenti nižih i viših studijskih godina nisu posve slagali jest ona svestranog zabavljača. Većina se s tim u srednjoj mjeri slagala, no preddiplomci su se u nešto većem broju složili da bi hrvatski novinari, između ostalog, trebali biti svestrani zabavljači ($t=3,02$; $df=602$; $p<.01$). Studenti novinarstva i komunikologije ne razlikuju se statistički značajno s obzirom na viđenje društvene uloge hrvatskog novinara, osim kad je riječ o ulozi promatrača i savjetnika građana u svim područjima života te o ulozi pedagoga i odgajatelja (studenti komunikologije u većoj se mjeri slažu da bi to trebale biti uloge novinara).

⁸ Koncept uloga preuzet je iz istraživačkog nacrtu prema Donsbach i dr., 2009. U zadnjih 30 godina novinarima su dodjeljivane brojne uloge. Neke su od njih uloga posrednika (Langenbacher, 1974), pedagoga (Donsbach, 1982), uloga osobe koja mora inzistirati na preciznosti (Meyer, 1973), uloga odvjetnika (Haas i Pürer, 1991: 74) te zastupnika tzv. novog novinarstva (Haas i Wallisch, 1991).

Tablica 1. Aritmetičke sredine i standardne devijacije za stupanj slaganja s različitim društvenim ulogama koje bi trebali imati hrvatski novinari za poduzorke studenata novinarstva i komunikologije te vrijednosti t-testa

		N	M	SD	t-test
<i>Kritičar nepravilnosti</i>	novinarstvo	353	4,24	0,767	$t=1,05; df=602; p>.05$
	komunikologija	251	4,18	0,713	
<i>Osoba koja građane informira o pravima</i>	novinarstvo	353	4,25	0,808	$t=-1,10; df=602; p>.05$
	komunikologija	251	4,32	0,706	
<i>Promatrač i savjetnik građana u svim područjima života</i>	novinarstvo	353	3,90	0,882	$t=-2,56; df=602; p<.05$
	komunikologija	251	4,08	0,842	
<i>Čuvar demokracije i neslužbeni nadzornik vlasti</i>	novinarstvo	353	4,18	0,881	$t=0,18; df=602; p>.05$
	komunikologija	251	4,17	0,866	
<i>Svestrani zabavljač</i>	novinarstvo	353	2,93	1,019	$t=-0,67; df=602; p>.05$
	komunikologija	251	2,99	1,043	
<i>Tumač svih društvenih događanja i procesa</i>	novinarstvo	353	3,92	0,844	$t=0,16; df=602; p>.05$
	komunikologija	251	3,88	0,904	
<i>Odvjetnik diskriminiranih građana</i>	novinarstvo	353	3,64	1,029	$t=-0,26; df=602; p>.05$
	komunikologija	251	3,67	1,016	
<i>Glasnogovornik naroda</i>	novinarstvo	353	4,03	0,912	$t=1,30; df=602; p>.05$
	komunikologija	251	3,93	1,013	
<i>Glasnogovornik Vlade</i>	novinarstvo	353	2,40	1,183	$t=-1,82; df=602; p>.05$
	komunikologija	251	2,58	1,205	
<i>Posrednik između građana i političara</i>	novinarstvo	353	3,71	0,951	$t=-0,08; df=602; p>.05$
	komunikologija	251	3,72	0,953	
<i>Pedagog i odgajatelj</i>	novinarstvo	353	2,97	1,131	$t=-4,90; df=602; p<.01$
	komunikologija	251	3,42	1,105	

Oko 70% ispitanika obje grupe složilo se da bi novinar trebao biti tumač svih društvenih događanja i procesa i glasnogovornik naroda. Iako se polovica studenata novinarstva komunikologije nije složila s tvrdnjom kako novinar treba biti glasnogovornik Vlade, zabrinjavajuće je da ukupno gledajući 18,2% svih studenata novinarstva i 24,3% svih studenata komunikologije smatra kako je društvena uloga novinara upravo biti glasnogovornikom Vlade. O ulozi novinara da bude svestrani zabavljač podijeljeno je mišljenje. Trećina ispitanika smatra da bi to trebala biti njegova uloga, druga trećina da ne bi, a ostatak nije mogao procijeniti.

Značajne razlike u stavu studenata novinarstva i komunikologije za stupanj slaganja s različitim društvenim ulogama koje bi trebali imati hrvatski novinari pronađene su za varijablu *promatrač i savjetnik građana u svim područjima života* te za varijablu *pedagog i odgajatelj*. Trećina ispitanika nije mogla procijeniti treba li novinar biti promatrač i savjetnik

građana. Više studenata komunikologije (njih 77,7%) nego studenata novinarstva (70,8%) smatra da bi hrvatski novinar trebao biti promatrač i savjetnik građana u svim područjima života. Isto tako studenti komunikologije u većoj mjeri (49%) nego studenti novinarstva (33,5%) smatraju da je uloga hrvatskog novinara da bude pedagog i odgajatelj.

Zanimljivo je istaknuti kako među studentima jednog i drugog studija nema značajnih razlika u shvaćanju uloge novinara, osim kada je riječ o dimenzijama *nemoralno-moralno i neetično – etično*. Studenti komunikologije novinarstvo u Hrvatskoj vide statistički značajno moralnijim i etičnijim nego studenti novinarstva.

RASPRAVA

Prva hipoteza djelomično je potvrđena. Pretpostavljeno je da će studenti viših studijskih godina u odnosu na preddiplomce biti kritičniji prema svojoj budućoj profesiji, dok će preddiplomci više idealizirati svoju buduću profesiju. Programom odabranog studija bilo je uglavnom ili iznimno nezadovoljan nešto veći dio studenata diplomskih studija nego studenata preddiplomskih studija. U istraživanju stavova prema različitim institucijama i akterima došli smo do podatka da su diplomci općenito nešto nepovjerljiviji i kritičniji od preddiplomaca, iako su se studenti nižih i viših studijskih godina uglavnom slagali. Studenti diplomskih studija imaju i manje povjerenja u novinare i domaće medije od preddiplomaca.

U ovom istraživanju preddiplomci i diplomci studija novinarstva i komunikologije slično su percipirali karakteristike tipičnog hrvatskog novinara. Veći broj preddiplomaca nego diplomaca percipirao je novinare u nešto boljem svjetlu, tj. kao relativno iscrpne u svojem radu, temeljitije, uvjerljivije, relativno analitičnog pristupa, više razumljive i više zanimljive.

Većina studenata preddiplomskih i diplomskih studija smatra da je tipični hrvatski novinar u srednjoj mjeri pošten, pravedan, objektivan, pismen i precizan, s tim da podjednak postotak smatra da su te karakteristike kod hrvatskih novinara čak slabo ili nedovoljno izražene. Većina studenata vjeruje da su hrvatski novinari vrlo pristrani i skloni manipulaciji, a pokazalo se da ih diplomci smatraju značajno pristranijima nego preddiplomci. U velikoj mjeri smatraju i da su skloni senzacionalizmu. Većina preddiplomaca i diplomaca također se slaže da tipični hrvatski novinar nije previše sklon provjeravati informacije o kojima piše, kao i da je u srednjoj mjeri izražena njegova sklonost pisanju na tendenciozan i huškački način.

Studenti preddiplomskih i diplomskih studija slično su percipirali koje bi uloge hrvatski novinar trebao imati u društvu. Gotovo svi ispitani studenti smatraju da bi hrvatski novinari trebali kritizirati nepravilnosti te građane informirati o njihovim pravima. Vrlo velik broj također smatra da bi hrvatski novinari trebali imati ulogu čuvara demokracije i neslužbenih nadzornika vlasti, glasnogovornika naroda, tumača svih društvenih događanja i procesa, kao i ulogu promatrača i savjetnika građana u svim područjima života, da

bi trebali biti posrednici između građana i političara, odnosno odvjetnici diskriminiranih građana. Oko 40% preddiplomaca i diplomaca smatra da bi novinari trebali imati ulogu pedagoga i odgajatelja.

U našem istraživanju gotovo svi ispitanici smatraju da bi osobe koje žele raditi u novinarskoj profesiji morale proći stručno osposobljavanje, a kao nužno obrazovanje novinara navode najmanje preddiplomski studij novinarstva, komunikologije ili neki drugi srodan studij u čemu se gotovo podudaraju sa stavovima građana iz istraživanja *Povjerenje u medije* iz 2009. godine.

Druga hipoteza ovog rada također je djelomično potvrđena. Pretpostavljeno je da se studenti novinarstva i komunikologije neće bitno razlikovati u stavovima prema novinarskoj profesiji.

Gotovo svi (92,9% studenata novinarstva i 98% studenata komunikologije) smatraju da bi osobe koje žele raditi u novinarskoj profesiji morale proći stručno osposobljavanje. Takav stav imali su i građani u prethodnim istraživanjima. Kako smo već prije naveli, istraživanja su otkrila da 84,8% hrvatskih građana smatra kako je novinarima potrebno stručno obrazovanje (usp. Kanižaj i Skoko, 2010). Za obvezno novinarsko obrazovanje opredijelilo se i 89% njemačkih građana starijih od 18 godina (Kanižaj i dr., 2010: 2).

Sudionici ovog istraživanja relativno su zadovoljni obrazovnim programom studija na kojemu studiraju, no studenti komunikologije Hrvatskih studija zadovoljniji su od studenata novinarstva Fakulteta političkih znanosti. 72,2% studenata komunikologije uglavnom je ili iznimno zadovoljno studijskim programom dok je studijem novinarstva uglavnom i iznimno zadovoljno 44,5% studenata.

Studenti dvaju fakulteta ne razlikuju se statistički značajno po tome kako vide tipičnog hrvatskog novinara, osim kada je riječ o karakteristikama *piše tendenciozno i huškački* gdje studenti komunikologije smatraju da je to izraženo u malo većoj mjeri nego što to misle studenti novinarstva. Većina se studenata novinarstva i komunikologije složila da je tipični hrvatski novinar u srednjoj mjeri pošten, pravedan, nepristran, objektivan, pismen, precizan i analitičan, s tim da podjednak postotak smatra da su te karakteristike kod hrvatskih novinara čak slabo ili nedovoljno izražene. Slažu se i da je tipičan hrvatski novinar razumljiv većini korisnika. Većina studenata jedne i druge grupe smatra hrvatskog novinara u osrednjoj mjeri uvjerljivim, iscrpnim i temeljitim. Većina ispitanika misli da je hrvatski novinar sklon senzacionalizmu, isticanju loših vijesti te da je sklon manipulaciji. Stav je studenata i da hrvatski novinar u srednjoj mjeri provjerava informacije o kojima piše, ali podjednak broj ispitanika smatra da malo ili nimalo novinara provjerava informacije.

Studenti novinarstva i komunikologije ne razlikuju se s obzirom na viđenje društvene uloge hrvatskog novinara, osim za ulogu promatrača i savjetnika građana u svim područjima života i za ulogu pedagoga i odgajatelja (studenti komunikologije se u većoj mjeri slažu da bi to trebala biti uloga novinara). 90% ispitanika smatra da bi hrvatski novinari trebali kritizirati nepravilnosti te građane informirati o njihovim pravima. Većina ispitanika

se složila da bi novinari trebali biti čuvari demokracije i neslužbeni nadzornici vlasti, tumači svih društvenih događanja i procesa, glasnogovornici naroda, odvjetnici diskriminiranih građana i posrednici između građana i političara.

Studenti novinarstva imaju nešto veći stupanj povjerenja u domaće medije, novinare i inozemne medije od studenata komunikologije. S druge strane studenti komunikologije pokazali su nešto veći stupanj povjerenja u Crkvu, obrazovne institucije, vojsku i policiju nego studenata novinarstva.

S obzirom na to da su se pokazale statistički značajne razlike među ispitanicima unutar varijable *razina studija* i *vrsta studija*, moguće je da postoji utjecaj interakcije između navedenih varijabli na pojedina pitanja percepcije novinarske profesije, što ovim istraživanjem nije provjereno pa bi u tom smjeru trebala ići daljnja istraživanja.

ZAKLJUČAK I SMJERNICE ZA BUDUĆA DJELOVANJA

Ovo istraživanje prvo je u Hrvatskoj u kojem se istražuje kako studenti Studija novinarstva Fakulteta političkih znanosti i studenti Studija komunikologije Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu percipiraju novinarsku profesiju.

Dosadašnja istraživanja pokazuju kako građani i studenti prepoznaju važnost profesionalnog novinarstva u Hrvatskoj. Nažalost, u Hrvatskoj i dalje nedostaje istraživanje o percepciji novinarske profesije među novinarima, članovima Hrvatskog novinarskog društva i Hrvatskog društva katoličkih novinara.

U radu se nismo bavili istraživanjem stavova hrvatskih poslodavaca, odnosno vlasnika medija koji zapošljavaju novinare, te smo samo upozorili na dostupna međunarodna i regionalna istraživanja koja pokazuju kako poslodavcima i urednicima pri odabiru budućih medijskih djelatnika nije toliko bitno obrazovanje koliko su im bitne vještine.

Ako je suditi prema broju prijavljenih i upisanih studenata na sveučilišne novinarske programe te na komunikologiju, novinarstvo je i dalje privlačna profesija. U navedene studijske programe sve se više ulaže uz brojne izmjene postojećih nastavnih programa. Sve više programa usmjerava se na praktični dio. Kada je riječ o programima za edukaciju novinara, obrazovni sustav u tom je smislu doživio velike promjene, a jedan od mogućih načina profesionalizacije može biti i u konceptu cjeloživotnog obrazovanja koje će se temeljiti na formalnom učenju (znanju).

Istodobno u profesionalizaciji struke dogodile su se minimalne promjene, dok u strukovnim udrugama i dalje nema promjena u kriterijima za prihvaćanje novih članova, pa novinar doslovno može postati svatko tko zadovolji minimalne preduvjete za članstvo prema uvjetima HND-a, čak i bez sveučilišne diplome, zbog čega i dalje možemo reći kako je novinarstvo u Hrvatskoj preotvorena profesija. Niska stopa zapošljavanja novinara preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (22,9% u 2011. godini) poticaj je za širu raspravu o

mogućnostima zapošljavanja diplomiranih studenata. Sastavni dio te rasprave treba biti i evaluacija upisnih kvota koje su već smanjene, ali i vrednovanje kvalitete svih sveučilišnih i stručnih studija.

S obzirom na to da i studenti, koji će u budućnosti stvarati medijsku sliku u Hrvatskoj, baš kao i hrvatski građani žele da novinari budu stručno osposobljeni, trebalo bi jasno definirati stupanj obrazovanja, odnosno vrstu obrazovanja koja je potrebna da bi se netko mogao zvati novinarom i koristiti sva prava i odgovornosti koje s tim dolaze. Svaka druga odluka bila bi argument više za one koji su i danas spremni javno reći kako za novinarstvo nije potrebno obrazovanje, nego samo vještina i talent. No za taj je korak potreban snažan iskorak strukovnih udruga i suradnja Ministarstva kulture te Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

U očima građana i studenata Studija novinarstva Fakulteta političkih znanosti i Studija komunikologije Hrvatskih studija novinari očito gube na vjerodostojnosti, no upravo će budući diplomirani studenti novinarstva i komunikologije svojim zauzetim, poštenim novinarstvom, odnosno etičnim i društveno odgovornim novinarstvom u budućnosti imati priliku vratiti povjerenje u profesiju.

Ohrabrujuće je da se unatoč velikoj kritičnosti i nepovjerenju prema svojoj budućoj profesiji studenti nastavljaju obrazovati upravo za medijske praktičare te oni uz akademsku zajednicu sasvim sigurno mogu pridonijeti profesionalizaciji novinarstva u Hrvatskoj.

Literatura

- >Barrera, Carlos i Aires, Vaz (2003) *The Spanish Case: A Recent Academic Tradition*, str. 21-48, u: Fröhlich, Romy i Holtz-Bacha, Christina (ur.) *Journalism Education in Europe and North America: An International Comparison*. Cresskill, NJ: Hampton Press.
- >Bešker, Inoslav (2010) Novinarska habilitacija u Italiji, *Medijska kultura* 1 (1): 119-129.
- >Brautović, Mato (2011) E-učenje i cjeloživotno obrazovanje novinara u Hrvatskoj: stanje i perspektiva, str. 331-345, u: Veljanovski, Rade (ur.) *Verodostojnost medija. Dometi medijske tranzicije*. Beograd: Fakultet političkih nauka Beogradskog univerziteta.
- >de Burgh, Hugo (2003) Skills Are Not Enough: The Case for Journalism as an Academic Discipline, *Journalism* (4): 95-112.
- >Donsbach, Wolfgang i dr. (2009) *Entzauberung eines Berufs: Was die Deutschen vom Journalismus erwarten und wie sie enttäuscht werden*. Konstanz: UVK.
- >Donsbach, Wolfgang (1982) *Legitimationsprobleme des Journalismus*. Freiburg i München: Alber.
- >Fröhlich, Romy i Holtz-Bacha, Christina (ur.) (2003) *Journalism Education in Europe and North America: An International Comparison*. Cresskill, NJ: Hampton Press.
- >Haas, Hannes i Pürer, Heinz (1991) Berufsauffassungen im Journalismus, str. 71-83, u: Stuibler, Heinz-Werner i Pürer, Heinz (ur.) *Journalismus – Anforderungen, Berufsauffassungen, Verantwortung. Eine Aufsatzsammlung zu aktuellen Fragen des Journalismus*. Nürnberg: Kommunikationswissenschaftliche Studien.
- >Haas, Hannes i Wallisch, Gian Luca (1991) Literarischer Journalismus oder Journalistische Literatur. Ein Beitrag zu Konzept, Vertretern und Philosophie des „New Journalism“, *Publizistik* 3: 298-314.
- >Henningham, John i Delano, Anthony (1998) *British Journalists*, str. 143-160, u: Weaver, David (ur.) *The Global Journalist: News People Around the World*. Cresskill, NJ: Hampton Press.

- >Kanižaj, Igor, Car, Viktorija i Jurišić, Jelena (2010) Journalism – Open Profession: Ignoring Croatian Citizens Demands for Professionalization. COST Action ISO906 *Transforming Audiences, Transforming Societies*. (WG), Lisbon, Portugal, November 11-13; www.cost-transforming-audiences.eu/system/files/pub/KanizajCarJurisicCroatia.pdf (18.06.2011.).
- >Kanižaj, Igor i Skoko, Božo (2010) Mitovi i istine o novinarskoj profesiji – imidž novinara u hrvatskoj javnosti, *Medijske studije* 1 (1-2): 20-39.
- >Kunczik, Michael i Zipfel, Astrid (2006) *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*. Zagreb: Zaklada Friedrich Ebert.
- >Langenbucher, Wolfgang (1974) Einleitung, str. 7-24, u: Langenbucher, Wolfgang (ur.) *Zur Theorie der politischen Kommunikation*. München: Piper.
- >Malović, Stjepan (2002) Hrvatska gorko-slatka iskustva: edukacija novinara u Hrvatskoj, str. 55-69, u: Jusić, Tarik i Medović, Melisa (ur.) *Obrazovanje novinara u jugoistočnoj Europi: Korak bliže profesionalizmu*. Sarajevo: Media Plan Institut Sarajevo.
- >Matić, Jovanka i dr. (2006) Stavovi i ocene o novinarskom/medijskom obrazovanju, str. 97-115, u: *Obrazovanje za medije: iskustva, iskušenja, perspektive*. Beograd: CPM i Institut društvenih nauka.
- >Meyer, Philip (1973) *Precision Journalism*. Bloomington: Indiana University Press.
- >Moreira, Sonia Virginia i Rodrigues Helal, Leal Carla (2009) Notes on Media, Journalism Education and News Organizations in Brazil, *Journalism* 10 (1): 91-107.
- >Radojković, Mirosljub (2011) Obrazovanje novinara ili medijska pismenost, str. 299-308, u: Veljanovski, Rade (ur.) *Verodostojnost medija. Dometi medijske tranzicije*. Beograd: Fakultet političkih nauka Beogradskog univerziteta.
- >Sanders, Karen, Hanna, Mark, Berganza, Maria Rosa i Sanchez Aranda, Jose Javier (2008) Becoming Journalists: A Comparison of the Professional Attitudes and Values of British and Spanish Journalism Students, *European Journal of Communication* 23 (2): 133-152.
- >Sapunar, Marko (2000) Stavovi i mišljenja studenata novinarstva Fakulteta političkih znanosti o novinarstvu, *Politička misao* 37 (3): 194-206.
- >Stephenson, Hugh i Mory, Pierre (1990) *Journalism Training in Europe: Report for the European Journalism Training Association*. Brussels: Commission of the European Communities.
- >Splichal, Slavko i Sparks, Colin (1994) *Journalists for the 21st Century: Tendencies of Professionalization among First-Year Students in 22 Countries*. Norwood, NJ: Ablex.
- UNESCO (2007) Series on Journalism Education, Model Curricula for Journalism Education, UNESCO 2007.
- >Valić Nedeljković, Dubravka (2010) Obrazovanje novinara u Srbiji – trebaju li nam obrazovani ili ...?, *Medianali* 4 (7): 91-106.
- >Vilović, Gordana (2011) Novinarska profesija, str. 124-134, u: Peruško, Zrinjka (ur.) *Hrvatski medijski sustav: Prema UNESCO-ovim indikatorima medijskog razvoja*. Zagreb: FPZ.
- >Weaver, David (1996) Journalists in Comparative Perspective: Backgrounds and Professionalism, *The Public* 3 (4): 83-91.
- >Weaver, David (ur.) (1998) *The Global Journalist: News People Around the World*. Cresskill, NJ: Hampton Press.

JOURNALISM AS A PROFESSION: PERCEPTIONS OF STUDENTS OF JOURNALISM AND STUDENTS OF COMMUNICATION SCIENCE AT THE UNIVERSITY OF ZAGREB

Ines Jokoš :: Igor Kanižaj

ABSTRACT *This paper examines what journalism students at the Faculty of Political Science and communication science students at the Center for Croatian Studies at the University of Zagreb expect and suppose of their future profession. The aim of the research is to determine whether there are differences in the perception of journalism with respect to participants' level and type of study. Almost all journalism and communication science students in this study believe that journalists should be educated, trained and qualified to work in journalism. Most of the research respondents believe that the Croatian journalist should be a critic of irregularities and that she should be the source that provides information to the citizens about their rights. They also believe that today's typical Croatian journalist is prone to manipulation, tendentious writing, and tends to emphasize bad news and sensationalism. Guidelines for future research and recommendations for solving these problems are also offered.*

KEY WORDS

STUDENTS OF JOURNALISM AND COMMUNICATION SCIENCE, PERCEPTION OF JOURNALISTIC PROFESSION, TRUST IN MEDIA, PROFESSIONALIZATION OF JOURNALISM

Authors Note

Ines Jokoš :: graduated in Journalism at the University of Zagreb, Faculty of Political Science, Croatia :: supines@gmail.com

Igor Kanižaj :: University of Zagreb, Faculty of Political Science, Croatia :: ikanizaj@fpzg.hr